

#موضوع_یابی

اقسام تحقیق از نگاه هدف تحقیق:

۱. بنیادی

۲ کاربردی

۳. توسعه‌ای

الف) بنیادی: هدف از تحقیق بنیادی ارائه نظر نو است و به واسطه آن دانش علمی جدید ایجاد می‌شود از این رو این تحقیق، تحقیقی است که بر اساس نوع نبوغ و نوآوری پژوهشگر صورت می‌گیرد و پژوهشگر در آن لزوماً به دنبال نتایج علمی نیست مانند: نفی به کارگیری اجماع در فقه

ب) کاربردی: هدف از تحقیق کاربردی رفع یک نیاز ویژه و دستیابی به هدفی خاص است در واقع این نوع تحقیق در پاسخ به نیازهای روز انجام می‌گردد و از نتایج آن برای اصلاح امور استفاده می‌شود در این روش پژوهشگر نظریات تولید شده در پژوهش‌های بنیادی را در دنیای واقعی به کار می‌گیرد و گره از مشکلات می‌گشاید مانند: راهکارهای کاهش بدحجابی یا راهکارهای مبارزه با تورم

ج) توسعه ای: هدف پژوهشگر در این نوع تحقیق کشف مطالب جدید نیست بلکه با تکیه بر دانش های موجود در صدد ایجاد روش های جدید یا بهبود روش های گذشته و یا وسعت دادن به گستره ای یک علم است تدوین یا تهیه برنامه ها، طرح ها و دستورالعمل ها از قبیل تحقیقات توسعه ای هستند

تعریف تحقیق: به معنای ثبوت و پایداری و استواری است. تحقیق بر وزن تعییل است و به معنای تدریجی بودن. فعل تحقیق یعنی یافتن و یا ساختن گام به گام حقیقت از راه گردآوری اطلاعات و پردازش آنها محقق کسی است که در پی دستیابی به حقیقت، واقعیت یا ساختن آن باشد روش تحقیق یعنی چگونگی یافتن یا ساختن حقیقت، شیوه‌ی درست گردآوری اطلاعات و پردازش آنها برای حقیقت یابی آثار و فواید تحقیق:

۱. پیدایش و گسترش علم و دانش در رشته‌های مختلف
۲. رشد قوی ابتکار و خلاقیت در افراد مستعد

- ۳. تطبیق و مقایسه دستاوردهای علمی و فکری
- ۴. تقویت وضعیت علمی جامعه و توسعه دانش
- ۵. درک بهتر نیازهای واقعی جامعه
- ۶. رسیدن به راهکارهای بهتر برای انواع مشکلات موجود
- ۷. نقد دیدگاهها در عرصه‌های گوناگون به منظور ارتقای آن
- ۸. پاسخ به شباهات موجود و دفاع از ساحت دین

اقسام روش تحقیق :

۱. کتابخانه‌ای: در این روش اطلاعات لازم درمورد ریز موضوع‌های تحقیق از طریق مطالعه، کتاب‌ها، مقاله‌ها و پایان‌نامه‌ها و دیگر آثار مكتوب که به‌طور معمول در کتابخانه‌های عمومی یا تخصصی موجود است بدست می‌آیند. گاهی به‌جای کتابخانه‌ای "توصیفی، تحلیلی "هم نوشته می‌شود.

نکته « در چکیده مقاله حتماً باید روش تحقیق ذکر شود » مانند: در روش کتابخانه‌ای این بدست آمد که...." در یک پاراگراف پشت‌سرهم نوشته شود و بیشتر از دویست و پنجاه واژه نشود.

۲. میدانی: تحقیقی است که بر روی پدیده‌های عینی،

محسوس و قابل اندازه‌گیری صورت می‌گیرد. در واقع هر مطالعه‌ی علمی بزرگ یا کوچکی که روابط را به طور نظام یافته و در شرایط زندگی واقعی مانند جوامع محلی، مدارس، کارخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسه‌ها دنبال می‌کند از انواع مطالعه میدانی است.

در تحقیقات میدانی از سه روش « مشاهده، مصاحبه، پرسشنامه » برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز خود بهره می‌برد .

ویژگی‌های موضوع مطلوب:

۱. علاقه و توجه محقق به موضوع : ازان‌جایی که علاقمندی به موضوع از جمله عواملی است که سبب افزایش میزان توانایی و پشتکار و جدیت پژوهشگر می‌گردد لازم است موضوع انتخابی مورد علاقه محقق شد .

۲. سودمند و نتیجه بخش بودن: شایسته است که موضوع انتخابی کاربردی و در صدد برطرف ساختن نیازهای علمی باشد به گونه‌ای که بتواند مخاطبین را جذب کند و حرفی برای گفتن داشته باشد این شرط خصوصاً در تحقیقات علوم اسلامی و امور تبلیغی اهمیت بیشتری دارد.

۳. صراحت و شفافیت موضوع تحقیق: موضوعی که انتخاب می‌شود باید صریح و شفاف بوده و چهارچوب و حدود و اجزای آن معین باشد ناقص ماندن بسیاری از تحقیقات به مبهم بودن یا کلی بودن موضوع تحقیق بازمیگردد برای اطمینان از عدم ابهام در موضوع لازم است موضوع تجزیه شود و تک تک کلمات و واژه‌های آن تعریف شود.

۴. دستیابی به منابع کافی: یکی از عوامل موثر در تحقق پژوهش جستجو در منابع تحقیق است بدیهی است که بدون در اختیار داشتن منابع کافی نمی‌توان ابعاد موضوع را به طور دقیق مورد بررسی قرار داد به عنوان مثال در برخی موارد ممکن است موضوع تحقیق به گونه‌ای باشد که منابع آن محرومانه تلقی شود و مراکز مختلف از در اختیار قرار دادن آن منابع خودداری کند گاهی نیز فقدان منابع به دلیل جدید و نو بودن موضوع است پس بهتر است تحقیق پیرامون چنین موضوعاتی توسط محققین حرفه‌ای صورت بگیرد چرا که اگر محقق غیرحرفه‌ای در ابتدای کار خویش چنین موضوعاتی را در دستور کار قرار دهد مجبور خواهد بود که به جای تمسک به دلایل و مستندات قوی به حدس، گمان و احتمالات روی آورد و

در نهایت نوشه های ضعیف و کم مایه ارائه می دهد.

۵. محدود بودن موضوع: لازم است موضوع انتخاب شده توسط محقق محدود باشد و نهایتاً طرح یک مسئله را مد نظر داشته باشد هر قدر موضوع محدودتر باشد محصول ارائه شده علمی تر عمیق تر و ارزشمند تر خواهد بود بنابراین از آنجایی که ممکن است موضوع ابعاد گوناگون و متعددی داشته باشد محقق باید بررسی یکی از ابعاد آن را مد نظر داشته باشد به عنوان مثال موضوعی با عنوان سیره معصومین علیه السلام به دلیل گستردگی ده ها و حتی صدها جلد کتاب را در بر خواهد گرفت و نشان از عدم اطلاع محقق از ابعاد موضوع انتخابی دارد.

#موضوع_یابی

تحدید موضوع (محدود کردن)

یکی از مهارت های لازم پس از انتخاب موضوع محدود کردن آن است هر چه موضوع گسترده تر باشد تحقیق پیرامون آن نیز سخت تر خواهد بود به منظور محدود کردن موضوع محقق باید یک عنوان کلی مورد علاقه و دارای شرایط مناسب را شاخه بندی کرده و سپس هر شاخه را به شاخه های ریز تر تقسیم کند و یکی از شاخه های مناسب با حجم تحقیق را انتخاب

کند به عنوان مثال موضوع سیره معمصومین علیه السلام را به ۱۴ شاخه تقسیم می کند که یکی از آنها سیره حضرت علی علیه السلام است شاخه نیز خود به شاخه های ریز تر تقسیم می شود که یکی از آنها سیره سیاسی حضرت علی علیه السلام است که می تواند بسته به دوران های مختلف عمر ایشان یا بسته به سیاست های مختلف سیاست خارجی حضرت یا سیاست حضرت در مقابل گروه های مخالف و غیره تقسیم شود.

روش محدود سازی موضوع:

۱. تحدید موضوع از نظر تبارشناسی: بدین معنا که موضوع در علمی خاص مورد بررسی قرار گیرد و مبحث خاصی از آن مورد توجه قرار گیرد مثلاً اگر بحث شفاعت را انتخاب میکنید اولاً در علم کلام و ثانیاً به عنوان یک مبحث معادله شناسی از آن بحث شود لازم به ذکر است که این موضوع مانند بسیاری از موضوعات دیگر ممکن است در چند علم مانند روانشناسی، اخلاق، فقه و غیره قابل بررسی باشد. علاوه بر آن در علم کلام نیز می توان از جهت های گوناگون مانند مباحث توحید، عدل، نبوت، امامت و معاد مورد بحث قرار گیرد.

۲. تحدید موضوع از نظر مکانی یا محل : به عنوان
مثال سیر تفسیر موضوعی در جهان شیعه با گونه
شناسی تعامل مسلمانان با غیر مسلمانان در مدینه
۳. تحدید موضوع از نظر زمان: مانند سیر تفسیر
موضوعی در دوران معاصر یا ویژگی های حکومت
دینی در عصر نبوی

۴. موضوع از طریق مقاطع و لایه های بحث بسیاری از
پدیده ها را می توان به چند مقطع و لایه تقسیم کرد و
یکی از برش های آن را برگزید مثلاً پدیده ارتقای قلم
حوزویان در چند مقطع قابل بررسی است
الف) علل و عوامل ارتقای قلم حوزویان
ب) فرایند ارتقای قلم حوزویان
ج) شرایط و ویژگی های ارتقای قلم حوزویان
د) پیامدهای مثبت ارتقای قلم حوزویان